

INFORMAČNO-KOMUNIKAČNÉ TECHNOLOGIE NA HODINÁCH PRACOVNÉHO VYUČOVANIA

ŠEBEŇOVÁ Iveta, SR

Resumé

V súčasnej dobe sa využívaniu informačno-komunikačných technológií prikladá veľký význam. Práca s informačno-komunikačnými technológiami je súčasťou výchovno-vzdelávacieho procesu už na primárnom stupni vzdelávania. Príspevok prezentuje možnosti využitia informačno-komunikačných technológií na hodinách pracovného vyučovania. Autorka uvádza výhody a nevýhody využitia informačno-komunikačných technológií na hodinách pracovného vyučovania.

Kľúčová slova: informačno-komunikačné technológie, pracovné vyučovanie, primárny stupeň školského vzdelávania

INFORMATION – COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING TECHNICAL WORKS

Abstract

Nowadays the role of information-communication technologies is very important. ICT is an inevitable component of education processes even in primary education. Paper describes possibilities of information-communication technologies implementation in teaching technical works. Author discusses the advantages and disadvantages of using information-communication technologies during the technical works classes.

Key words: information-communication technologies, technical works teaching primary school education

Úvod

V poslednom období Ministerstvo školstva Slovenskej republiky vo zvýšenej miere deklaruje opätovnú podporu odborného vzdelávania na základných a stredných školách. Odborná verejnosť očakáva do akej miery sa deklarovaná podpora prejaví aj v každodennej praxi. V súčasnom období riešia učitelia dilemu ako pri zníženej dotácii vyučovacích hodín venovaných technickým disciplínam, dosiahnuť stanovené ciele. Ich pozornosť sa obracia nielen na aplikáciu progresívnych vyučovacích metód, ale aj na cieľavedomé a efektívne využívanie moderných informačných technológií, ktoré prenikajú do našich škôl. Keďže elementárne základy technického vzdelávania sa utvárajú už na primárnom stupni nášho školstva je nespochybniteľné, že práve týmto kompetenciám budúceho učiteľa je potrebné venovať zvýšenú pozornosť.

1. Predmet pracovné vyučovanie a rámcový učebný plán

V základnom, ale od 1. 9. 2011 upravenom školskom dokumente vydanom ministerstvom školstva s názvom Rámcový učebný plán, je stanovená časová dotácia vyučovacích predmetov za celý prvý stupeň vzdelávania v základnej škole. Prvý stupeň základnej školy tvoria 1. až 4. ročník. Podľa informácií z webovej stránky Štátneho pedagogického ústavu (www.statpedu.sk) rozpis časovej dotácie do jednotlivých ročníkov je v kompetencií školy, podobne ako aj zaradenie učiva do ročníkov, pričom sa zohľadňuje

veku primeranost'. Obsah vzdelávania vychádza zo vzdelávacích štandardov uvedených v záväznom dokumente Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň základnej školy, ISCED 1 - primárne vzdelávanie (2009). Štátny vzdelávací program (ŠtVP) stanovuje povinné vyučovacie predmety, ktoré sú začlenené do jednotlivých vzdelávacích oblastí. V rámci svojho školského vzdelávacieho programu (ŠkVP) si každá škola môže vytvoriť aj vlastný vyučovací predmet (využitím voľných - disponibilných hodín). Okrem vyučovacích predmetov sú v ŠkVP zavedené prierezové témy, ktoré sa prelínajú všetkými vzdelávacími oblasťami.

V Štátnom vzdelávacom programe ISCED 1 – primárne vzdelávanie (2009) je jednou zo siedmich vzdelávacích oblastí aj vzdelávacia oblasť Človek a svet práce, kde je zaradený povinný vyučovací predmet Pracovné vyučovanie. Počet vyučovacích hodín pre predmet Pracovné vyučovanie je v rámcovom učebnom pláne stanovený jednou vyučovacou hodinou za školský rok, čo v pedagogickej praxi predstavuje 33 vyučovacích hodín. Pomerne malý počet vyučovacích hodín, v porovnaní s inými predmetmi, delí učiteľ pri plánovaní vzdelávacieho obsahu do piatich tematických celkov: tvorivé využitie technických materiálov, základy konštruovania, starostlivosť o životné prostredie, stravovanie a príprava jedál, ľudové tradície a remeslá. Samotné tematické celky sa ešte delia na niekoľko tematických okruhov. Cieľom predmetu je získať základné užívateľské zručnosti v rôznych oblastiach ľudskej činnosti a prispievať k vytváraniu profesijnej orientácie žiakov. (Kožuchová, M. a kol., 2009)

2. IKT na hodinách predmetu Pracovné vyučovanie s didaktikou

Pre splnenie cieľa predmetu Pracovné vyučovanie je dôležitá profesijná príprava pedagóga na edukáciu. Bez profesijných kvalít pedagóga, jeho vzťahu k práci i svojim žiakom nie je možné v edukácii dosahovať stanovené ciele. Jednou z mnohých profesijných schopností pedagóga je práca s informačnými technológiami v edukačnom procese. Na pedagóga sú kladené nároky z hľadiska zvládnutia činnosti priamo súvisiacich s vyučovaním a jeho prípravou, pričom je pedagóg postavený pred výzvou využívania nových zdrojov informácií a prostriedkov komunikácie.

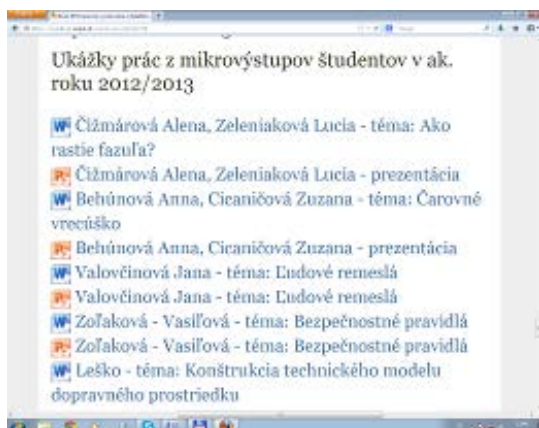
Z mnohých internetových možností by som v príspevku chcela upozorniť na Elektronickú učebnicu didaktiky technickej výchovy (<http://ki.ku.sk/cms/utv/>), ktorá vznikla pod vedením prof. M. Kožuchovej (2011) a je informačným zdrojom pre nové didaktické modely vzdelávania v technicky orientovaných predmetoch.

Nové vyučovacie metódy a prostriedky podporované informačnými technológiami využívame pri príprave študentov Pedagogickej fakulty v Prešove okrem iných predmetov, aj v povinnom predmete Pracovné vyučovanie s didaktikou zaradeného do magisterského študijného programu Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie a vo výberových predmetoch Prírodovedná a technická záujmová činnosť a v predmete Ľudové tradície a remeslá zaradených do bakalárskeho študijného programu Predškolská a elementárna pedagogika. Študenti by mali získať schopností, zručností a návykov pri praktickom využívaní nástrojov IKT, mať schopnosť obhájiť nimi navrhnuté stratégie vyučovania, zdôvodniť výber vyučovacích metód i použitie IKT.

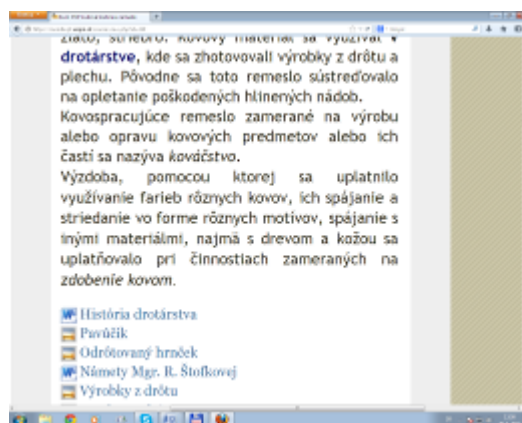
Študenti Pedagogickej fakulty PU v Prešove majú možnosť využiť inováciu výučby podporenú e-learningovým prostredím v systéme Moodle (<https://moodle.pf.unipo.sk/>). Pri tvorbe obsahu predmetov Pracovné vyučovanie s didaktikou a Ľudové tradície a remeslá sú témy zaradené do týždňov v semestri, v ktorom sa predmet vyučuje. Pri tvorbe a spracovaní tém, či už prednáškových alebo seminárnych, najčastejšie využívam štandardnú ponuku softvérového produktu Microsoft Office Word a Microsoft Office PowerPoint. V spracovaných odborných textoch alebo v samostatnom zozname literatúry odporúčam

študentom k štúdiu resp. k aplikácií tvorby príprav na vyučovanie internetové zdroje. Podrobnejšie niektoré z nich opisujem už v skôr publikovanom príspevku Šebeňová (2004). Texty sú doplnené fotografickým materiálom zhotovených prác študentov.

Motivačným prvkom pre seminár príslušného predmetu je zverejnenie príprav a prezentácií študentov. Pri možnosti zverejnenia spracovanej témy pod menom študenta, si študenti viac uvedomujú potrebu používať v textoch odborné pojmy, precíznosť a pedantnosť pri spracovaní obsahu témy, formálnu i farebnú úpravu textu a správnosť textu z hľadiska gramatiky. V systéme Moodle sú zverejnené prípravy a prezentácie, ktoré boli didakticky analyzované na seminári vyučujúcim pedagógom a študentmi pri vzájomnej diskusii. Časť ukážky z obsahu predmetu Pracovné vyučovanie s didaktikou a predmetu Ľudové tradície a remeslá prezentujú obrázky 1,2.

Obr. 1 Ukážka z obsahu predmetu
Pracovné vyučovanie s didaktikou

Obr. 2 Ukážka z obsahu predmetu
Ľudové tradície a remeslá

Z hľadiska metód výučby, pri ktorých dochádza k vizualizácii postupu tvorby námetov dôležitých pre získanie zručností pri práci s rôznym prírodným i technickým materiálom, sú využívané multimediálne prezentácie vybraných postupov zhotovenia námetov zverejnených na webovom portáli youtube. Pre prezentácie z youtube portálu zaradených do príprav na vyučovanie je okrem tematického výberu a analýzy z hľadiska didaktického uplatnenia pre schopností žiakov veľmi dôležitá aj samostatná tvorba produktu študentom. Pri tvorbe námetu si študent uvedomí všetky špecifiká získania zručnosti, napr. úchop nástroja, zisťovanie rozmerov námetu, realizáciu povrchovej úpravy a pod. Nevýhodou preberania prezentácií z youtube portálu je zhotovovanie námetu presne podľa prezentovaných pokynov, čo nepodporuje tvorivosť študentov.

Pri prezentáciách na seminároch má príjemné prekvapila schopnosť niektorých študentov zhotoviť a spracovať autentický videozáznam zo zaujímavej tvorby prác remeselníkov (obr. 3), ale aj schopnosť navrhnuť, zhotoviť a správne prezentovať videozáznam vlastnej produkcie námetov. Dokumenty môžu študenti prezentovať prostredníctvom dobrého materiálno-technického vybavenia učebne (obr. 4).

Ak prejdeme k pedagogickej realite materiálno-technického vybavenia v základných školách a k výučbe predmetu Pracovné vyučovanie, nemôžeme prejavovať spokojnosť. Aj keď výučba prebieha v bežných triedach, tak ako u študentov PF, vybavenie didaktickou technikou nie je tak dobré. Pre realizáciu prezentácií potrebuje učiteľ v základnej škole často rozdeliť výučbu, aby časť výučby realizoval v učebni informatickej výchovy, čo robí vyučovací proces málo efektívny. V lepšom prípade používa na vyučovaní notebook resp.

počítačové vybavenie dostupné v triede. Sú však aj školy s výborným materiáľno-technickým vybavením, ktoré využívajú v prospech rozvoja kompetencií žiakov.

Obr. 3 Prezentácia študentov
k téme Spracovanie dreva

Obr. 4 Vybavenie učebne
KPTD na PF PU

Záver

V našom príspevku sme sa pokúsili poukázať na možnosti využitia moderných technológií vo vyučovaní technických disciplín pri príprave budúcich pedagógov, ktorí sa budú vo svojej praxi venovať aj výučbe týchto predmetov. Je dôležité, aby budúci absolventi neboli len schopní ovládať moderné technológie, ale aby ich premyslene aplikovali pri výučbe technických disciplín.

Literatúra

- 1 KOŽUCHOVÁ, M. a kol. 2009. *Štátny vzdelávací program - Pracovné vyučovanie – príloha ISCED 1* [online]. Bratislava : MŠ, 2009. [cit. 2013-03-29]. Dostupné na internete: <<http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program/Statny-vzdelavaci-program-pre-1-stupen-zakladnych-skol-ISCED-1/Clovek-a-svet-prace.alej>>.
- 2 KOŽUCHOVÁ, M. et al. 2011. *Elektronická učebnica didaktiky technickej výchovy* [online]. Bratislava : Univerzita Komenského, 2011. [cit. 2013-04-12]. Dostupné na internete: <<http://ki.ku.sk/cms/utv/>>. ISBN 978-80-223-3031-2.
- 3 ŠEBEŇOVÁ, I. 2004. Možnosti podpory vyučovania technickej výchovy pomocou internetu a multimediálnych programov. In *Technické vzdelanie ako súčasť všeobecného vzdelania*. Banská Bystrica : FPV UMB, ISBN 80-8083-040-1. s. 352-356.
- 4 *Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň základnej školy v Slovenskej republike, ISCED 1 – primárne vzdelávanie* [online]. Bratislava : MŠ, 2009. [cit. 2013-03-27]. Dostupné na: <http://www.statpedu.sk/files/documents/svp/1stzs/isced1/isced1_spu_uprava.pdf>.

Lektoroval: **Dr.h.c. doc. PaedDr. Vladimír Šebeň, PhD.**

Kontaktná adresa:

Iveta Šebeňová, Doc. PaedDr. PhD.,
Katedra prírodovedných a technických disciplín, Pedagogická fakulta PU, ul. 17. Novembra 15, 081
16 Prešov, SR, tel. +421(0)51-7470584,
e-mail: iveta.sebenova@unipo.sk

Príspevok vznikol s podporou projektu KEGA 003PU-4/2012 „Optimalizácia aplikácií inovačných technológií v graduálnej príprave budúcich učiteľov.“